

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**

Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра політичних інститутів та процесів

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВИБОРИ І ВИБОРЧІ СИСТЕМИ

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)
Освітньо-професійна програма «Політологія»
Спеціальність 052 Політологія
Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

Затверджено на засіданні кафедри
політичних інститутів та процесів

Протокол № 5 від 1 грудня 2023 р.

м. Івано-Франківськ – 2023

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Вибори і виборчі системи
Викладач (-і)	Мадрига Тетяна Богданівна
Контактний телефон викладача	+380979852616
Е-mail викладача	tetiana.madryga@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/course/subscription/through/url/3f481dde984d8513df05
Консультації	Вівторок, 15.00-16.00
2. Анотація до навчальної дисципліни	
Дисципліна “Вибори і виборчі системи” є вибірковою компонентою освітньої програми підготовки фахівців з політології за освітнім рівнем «бакалавр» і являє собою один із важливих напрямів професійної підготовки. Курс складається з трьох основних частин: теоретико-історичної, яка розкриває сутність і специфіку виборів, описової, яка розглядає вибори у світі і прикладної, яка розглядає особливості застосування різних виборчих механізмів на практиці.	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
Метою викладання навчальної дисципліни “Вибори і виборчі системи” є досягнення студентами сучасного конструктивного, фундаментального мислення та системи спеціальних знань у галузі виборів, виборчих систем та виборчих процесів. Курс складається з трьох основних частин: теоретичної, яка розкриває сутність інституту виборів, описової, яка розглядає специфіку виборів у світі і прикладної, яка розглядає особливості застосування різних виборчих механізмів на практиці.	
Цілі: - Вивчення історії становлення інституту виборів, поняття виборчого права та його принципів; - Ознайомлення з базовими характеристиками виборчих систем, їх різновидами, позитивними рисами та недоліками. - Визначення місця і ролі виборчих систем для політичного розвитку національних країн. - Вивчення кількісних і якісних методів та інструментів аналізу виборчих систем. - Ознайомлення з системами моніторингу виборів. - Вивчення основних питань, пов’язаних з організацією контролю за виборами. - Засвоєння методик представлення результатів аналізу виборів та виборчих систем.	
Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:	
<i>знати:</i> - історію становлення і розвитку інституту виборів; - принципи виборчого права; - етапи виборчого процесу; - теорії електоральної поведінки. - поняття та типологію виборчих систем, їх позитивні риси та недоліки; - основні кількісні і якісні методики аналізу виборчих систем; - основні методи моніторингу виборів та контролю за ними; - основні принципи формування баз даних виборів. - специфіку виборчих систем в країнах Північної, Південної Америки, Європи, Африки і Азії.	
<i>вміти:</i> - застосовувати отримані знання у формуванні власної громадянської позиції; - свідомо приймати участь у виборчій кампанії згідно із вимогами національного законодавства;	

- порівнювати виборче законодавство та технології виборчих кампаній України та інших країн світу;
- розпізнавати загрози маніпуляцій з виборчими процедурами;
- застосовувати набуті знання в практиці політичного життя;
- використовувати якісні та кількісні методики до аналізу виборчих систем;
- володіти методиками моніторингу виборів.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Загальні компетентності:

ЗК01. Знання предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 03. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 05. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК 06. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 07. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК09. Здатність до підготовки рекомендацій і проектів рішень на основі аналізу інформації.

ЗК10. Володіння методами вивчення суспільних феноменів, явищ і процесів.

Фахові компетентності:

СК01. Усвідомлення природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання, включаючи розвиток уявлень про політику та її сучасні інтерпретації;

СК02. Здатність застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері;

СК03. Здатність забезпечувати дотримання нормативно-правових та морально-етичних норм поведінки;

СК04. Здатність застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології у фаховій діяльності.

СК06. Здатність аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні СК08. Здатність конструювати дизайн, розробляти програму та виконувати комплексні політологічні дослідження з використанням сучасних методів, технологій та інструментарію політичного аналізу .

СК08. Здатність проектувати і розуміти суть експериментів у політиці, функції та закономірності маркетингу і менеджменту в політиці, громадському секторі та міжнародних організаціях, функціонування політичного ринку, виборчої інженерії та політичного рекламування й на цій підставі аналізувати вимоги до розробки стратегії і тактики виборчої кампанії та її логістики і менеджменту.

Програмні результати навчання

РН01 Розуміти предметну область, етичні та правові засади професійної діяльності.

РН03. Вміти критично мислити у сфері політологічної діяльності.

РН04. Мати навички професійної комунікації, широко використовуючи понятійно-категоріальний апарат політичної науки.

РН06. Знати свої права та обов'язки як члена демократичного суспільства та використовувати їх у політологічній діяльності.

РН08. Вміти використовувати базовий категоріально-понятійний та аналітично- дослідницький апарат сучасної політичної науки.

РН12. Вміти аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.

РН13. Вміти аналізувати публічну політику на місцевому національному, європейському та

глобальному рівні.

PH15. Виконувати політологічні дослідження з використанням сучасних методів, технологій та інструментарію політичного аналізу.

PH16. Презентувати результати теоретичних і прикладних досліджень.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

лекції	12 год / 4 год
семінарські заняття / практичні / лабораторні	18 год / 6 год
самостійна робота	60 год / 80 год

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
шостий	052 Політологія	третій	Вибірковий

Тематика навчальної дисципліни

Тема	кількість год.		
	лекції	заняття	сам. роб.
Тема 1. Вибори як специфічний інститут сучасного суспільства.	2	2	6
Тема 2. Вибірче право та відповідальність за його порушення.	2	2	8
Тема.3. Поняття виборчих систем, їх типологізація.	2	2	6
Тема 4. Значення та політичні наслідки виборчих систем. Виборча інженерія	2	2	8
Тема 5. Менеджмент виборчої кампанії	2	2	10
Тема 6. Організаційне забезпечення виборчої кампанії	2		6
Тема 7. Характеристика основних етапів виборчого процесу в Україні.		2	8
Тема 8. Виборча системи в США і Великобританії.		2	2
Тема 9. Вибори в країнах Європи (Франція, Німеччина, Польща)		4	6
ЗАГ:	12	18	60

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни

Структура розподілу балів передбачає:

- 1) відповіді на семінарських заняттях – 50 балів;
  - 2) написання контрольної письмової роботи – 20 балів;
  - 3) виконання індивідуального завдання – створення та представлення графічної презентації з визначеної проблеми політологічного характеру – 20 балів (з них 10 балів – за проєкт, 10 балів – за представлення).
  - 4) написання тематичних тестів – 10 балів.
- Загальна кількість – 100 балів.

Оцінка в балах	Оцінка в національній шкалі	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за залік
90-100	відмінно добре	A	зараховано
80-89		B	
70-79		C	
60-69		D	
50-59	задовільно	E	
26-49	незадовільно (з можливістю повторного)	FX	незараховано

		складання)			
	1-25	незадовільно обов'язковим повторним курсом)	(з F		
Вимоги до письмових робіт	Виконання письмової роботи передбачає: 1) повторення здобувачами лекційного матеріалу та отриманих знань при підготовці та проведенні семінарських занять, самостійного опрацювання рекомендованої літератури з питань, що виносяться на модульний контроль 2) написання письмової контрольної роботи є обов'язковим для виставлення підсумкової оцінки. У випадку, якщо студент не написав контрольну роботу, він вважається таким, що не виконав усіх видів робіт, що передбачаються з даної дисципліни. 3) написання письмової роботи передбачає виконання здобувачами в аудиторії індивідуального завдання, що вимагає: виявлення розуміння сутності понять і термінів; вміння структурувати основні принципи та методи дослідження; знання теоретичних засад, завдань, методів. Загальна кількість – 20 балів. Контрольна робота включає: • 2 теоретичні завдання (оцінюються по 5 балів кожне); • 10 тестових питань (по 1 балу за кожне питання). Структура оцінювання відповідей на розгорнуті запитання: 1-4 б. – відповідь складається із 1–2 речень, містить узагальнюючу інформацію про історичний період або одиничні конкретні факти. 5-7 б. – відповідь не структурована, вступ і висновок відсутні; студент демонструє знання окремих історичних фактів, дат, подій, процесів, постатей або допускає значні помилки; не володіє історичною хронологією, історичною географією, термінами і поняттями; узагальнення відсутні. 8-12 б. – відповідь структурована в рамках основної частини, не містить яскраво вираженого вступу чи висновку; студент розкриває історичний процес в рамках питання із значними пробілами та розривами; демонструє знання найбільш важливих історичних фактів, дат, подій, процесів, постатей, допускає значні помилки; на задовільному рівні володіє історичною хронологією, історичною географією, термінами і поняттями; у відповіді практично відсутні узагальнення або вони дуже фрагментарні. 13-16 б. – відповідь структурована, містить або вступ або висновок; студент розкриває історичний процес в рамках конкретного питання із певними пробілами та розривами; демонструє знання значної кількості історичних фактів, дат, подій, процесів, постатей, проте допускає окремі помилки; володіє історичною хронологією, історичною географією, термінами і поняттями; робить фрагментарні узагальнення, усвідомлює роль і значення конкретних подій. 18-20 б. – відповідь детально структурована, містить вступ, основну частину та висновок; студент повноцінно розкриває історичний процес в рамках конкретного питання; демонструє знання значної кількості конкретних історичних фактів, дат, подій, процесів, постатей; на високому рівні володіє історичною хронологією, історичною географією, термінами і поняттями; водночас робить				

	узагальнення та висновки з питання, розуміє ширший контекст конкретних подій, усвідомлює їх роль і значення, демонструє володіння науковою літературою з теми. Контрольна робота на стаціонарі виконується на передостанньому семінарському занятті. Здобувачі заочної форми повинні здати її в електронному вигляді у термін до 1 грудня.
Семінарські заняття	Відвідування та активна участь студентів у роботі семінарських занять також є обов'язковою умовою успішного складання курсу. Пропонуються наступні форми роботи на семінарських заняттях: виступ, опонування, рецензія, участь у дискусії. На семінарських заняттях оцінці підлягають: рівень знань, продемонстрований у виступах, активність при обговоренні питань, відповіді на питання експрес-контролю тощо. Критеріями оцінки при усних відповідях можуть бути: повнота розкриття питання; логіка викладення; впевненість та переконливість, культура мови; використання основної та додаткової літератури (монографій, навчальних посібників, журналів, інших періодичних видань тощо); аналітичність міркування, вміння робити порівняння, висновки. Робота на семінарських заняттях оцінюється в діапазоні від 2 до 5 балів. При переведенні в бали в сумі можна набрати 50 балів. Виступи на семінарських заняттях оцінюються як з теоретичної, так і з практичної підготовки відповідно до національної шкали (5 балів) за такими критеріями: – «відмінно» – здобувач освіти міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок; – «добре» – здобувач освіти добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного матеріалу; – «задовільно» – здобувач освіти в основному опанував теоретичними знаннями навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю; – «незадовільно» – здобувач освіти не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані. Усна відповідь може бути доповнена наочними посібниками, зокрема, візуалізованою презентацією (обсягом 10-15 слайдів), зміст та

	використання якої оцінюється окремо. Вимоги до презентації по індивідуальній (самостійній) роботі; візуалізований характер, гармонійне поєднання зображень та тексту, наявність самостійно підготовлених схем і таблиць; всі елементи презентації мають бути підготовлені студентом самостійно, із дотриманням вимог академічної доброчесності
Умови допуску до підсумкового контролю	Здобувач допускається до підсумкового контролю за умови повного виконання всіх видів роботи, передбачених програмою навчальної дисципліни. Належне виконання: 1) змісту питань планів семінарських занять. Для цього необхідно готувати конспекти семінарських занять. Вітається якісна підготовка візуалізованих презентацій для відповідей на семінарські питання. 2) індивідуальної роботи. 3) підсумкової контрольної роботи. Студент (-ка) допускається до підсумкового контролю за умови відпрацювання усіх «заборгованостей» та набору 26 і більше балів.
Підсумковий контроль	Підсумковий контроль рівня знань та успішності студентів передбачає виставлення підсумкової залікової оцінки. При поточному контролі оцінюються: систематичність роботи на практичних заняттях, рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах, активність при обговоренні питань, самостійне опрацювання тем, виконання індивідуальних завдань, контрольних (тестових) робіт. Підсумкова оцінка виставляється студенту в кінці семестру за результатами роботи на практичних заняттях, обговорення дискусійних питань, виконаних індивідуальних проєктів та контрольних (тестових) завдань. Отримані «незадовільні» оцінки відпрацьовуються в обов'язковому порядку, але враховуються при додаванні оцінок і входять у загальну кількість отриманих оцінок.

7. Політика навчальної дисципліни

Політика курсу полягає у послідовності набуття знань, умінь і навичок у ході лекцій, семінарських занять і самостійної роботи. Курс передбачає роботу в колективі. Середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної критики. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін. Під час роботи над завданнями не допустимо порушення академічної доброчесності. Презентації та доповіді мають бути авторськими оригінальними.

Академічна доброчесність: Викладання навчальної дисципліни ґрунтується на засадах академічної доброчесності. Порушеннями академічної доброчесності вважаються: академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання. Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 25%. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних 4 пристроїв).

Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів університету. Ознайомитися з даними положеннями та документами можна за посиланням: <https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/>.

Відвідування занять. Відвідування лекцій та семінарських занять для студентів є обов'язковим. Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Політика курсу передбачає Perezдачу усіх невиконаних завдань в силу серйозних запізнь на заняття або пропущених пар без поважних причин. За умови відсутності студента (-ки) на

лекції чи семінарського заняття, отримання негативної оцінки на семінарських заняттях або ж невчасного виконання індивідуальної роботи визначений день для відпрацювання пропущених аудиторних занять, негативних оцінок та подачі індивідуальних робіт – вівторок, 15.00 год. – 16.00 год.

Неформальна освіта: Можливе зарахування результатів неформальної освіти у відповідності з Положенням про порядок зарахування результатів неформальної освіти: [Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника \(Редакція 3\) \(введено в дію наказом ректора № 672 від 24.11.2022 р.\)](#)

8. Рекомендована література

1. Авксентьев А. Основні моделі виборчих систем та деякі ефекти від їхнього застосування: український контекст / <http://ekhnuir.univer.kharkov.ua/bitstream/123456789/10441/2/Avksentyev.pdf>
2. Бучин М. Індикатори демократичних виборів / <http://www.irbis-nbuv.gov.ua/>
3. Вибори в європейському союзі. Розділ 3. Виборчі системи для парламентських, президентських і місцевих виборів в державах-членах ЄС. - http://www.parlament.org.ua/docs/files/8/1150892468_ans.pdf.
4. Виборчі системи для місцевих виборів: європейський досвід та українське законодавство - http://parlament.org.ua/index.php?action=magazine&id=9&ar_id=1374&iar_id=721&as=2
5. Виборчі спори: експертна оцінка якості судових рішень (місцеві вибори 2015 року) Аналітичний звіт / http://www.iahr.com.ua/files/works_docs/143.pdf
6. Бебик В. М. Менеджмент виборчої кампанії. Ресурси. Технології. Маркетинг. К.. 1997.
7. Бокоч В.М. Електоральний маркетинг в політичному процесі: міжнародний досвід : монографія. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2015.
8. Буркут І., Колесников О. Виборчі технології: регіональний досвід. Букрек. 2009. 240 с
9. Бучин М. А. Демократичні принципи виборів: політико-правові аспекти регулювання в Україні : моногр. / М.А. Бучин. Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2012. – 364 с.
10. Варій М.Й. Політико-психологічні передвиборні та виборчі технології: навчально-методичний посібник. К.: Ельга Ніка-Центр, 2003.
11. Вибори і референдум в Україні: проблема теорії і практики : збірник / ред.: М. Рябець та ін. – К. : Артк, 2001. – 360 с.
12. Виборче законодавство: українська практика, міжнародний досвід та шляхи реформування / за заг. ред. Радченка Є.В. – К.: Факт, 2003. – 258 с.
13. Веденєєв Ю. А. Нариси з історії виборів та виборчого права : навч. посіб. – Калуґа : «Символ», 2002. – 692 с. <http://pravolib.pp.ua/ocherki-istorii-vyiborov-izbiratel'nogo-prava.html>.
14. Вишняк О. І. Електоральна соціологія: історія, теорії, методи. – К. : Ін-т соціології НАНУ, 2000. – 309 с.
15. Електоральні процеси України в регіональному вимірі: Буковина і Закарпаття: монографія / Під ред. А. Круглашова і М. Токаря; [Ред.колегія: М. Зан, М. Гуйтор, Ю. Остапець, Н. Ротар; Відп. за випуск М.Токар]; НДІ політичної регіоналістики (Ужгород), НДІ європейської інтеграції та регіональних досліджень (Чернівці). – Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2014. – 552 с.
16. Кіс Т. І. Виборчі системи та їхні політичні наслідки // Нова політика. 2006. №2, 4.
17. Климкова І. І. Вибори і виборчі системи : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / І. І. Климкова, М. А. Остапенко. — К. : ДП «Видавничий дім «Персонал», 2011. — 160 с.
18. Колесников О. Роль інформаційних технологій в українських виборчих кампаніях 2001 – 2006 рр. Вісник ЦВК. 2007. № 2. С. 68 – 75.
19. Кочубей Л. Виборчі технології: навч. посіб. К.: Український центр політичного менеджменту. 2008.
20. Лукаш Т. Основні принципи виборчого права / Т. Лукаш // Гілея. – 2012. – № 8. – С.

558-562.

21. Мадрига Т. Б. Регіональні виборчі кампанії початку ХХІ століття (на прикладі західних областей України): [монографія]. Івано-Франківськ: Вид-во «Нова Зоря», 2015. 248 с.
22. Мадрига Т. Б. Наукові підходи та методологія дослідження виборчої кампанії в зарубіжній політичній науці / Т.Б.Мадрига // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Політологія. Соціологія. Філософія. – 2009. – Вип. 13. – С. 310-313.
23. Мазур О. Г. Виборчі системи: світовий досвід / О.Г. Мазур. – Луг. : СУДУ, 1999. – 36 с.
24. Малкін Є., Сучков Є. Основи виборчих технологій та партійного будівництва / Є Малкін, Є. Сучков. – К.: Основні цінності, 2005. – 528 с.
25. Романюк А.С. Історія західних політичних вчень: Політичні доктрини ХХ – початку ХХІ ст.: навч.посіб. К.: Знання, 2011.
26. Романюк А. Президентські і парламентські вибори 2019 р.: особливості кампаній, чинники вибору громадян, наслідки для країни. Національна безпека і оборона. 2018. - № 3-4 (175-176). С. 102 – 104.
27. Рябов С. Г. Політичні вибори [Текст] : навч. посібник / С. Г. Рябов. - К. : Тандем, 1998. - 96 с.
28. Хімченко О. Г. Політичні партії і виборчий процес в умовах розбудови демократичного суспільства: Навчальний посібник. К., 2006. – 315 с.
29. Шведа Ю. Соціологія партійних систем Моріса Дюверже // Нова політика. 1996. №4. С.31-37.
30. Шведа Ю. Р. Вибори та виборчі системи. Європейські стандарти та досвід для
31. утвердження демократії в Україні.- Львів, 2010. 462 с.
32. Шведа Ю. Партії та вибори: європейський досвід і українські реалії. Енциклопедичний словник. Львів, 2009. 500 с.
33. Шведа Ю. Технологія виборчої кампанії. Основи електорального маркетингу та менеджменту: навч-метод. Посібник / Ю.Шведа – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2013.

Тетяна Мадрига,
кандидат політичних наук,
доцент кафедри політичних
інститутів та процесів